

HİCABİ KIRLANGIÇ'IN ŞİİRLERİ ÇEVRESİNDE BİRKAÇ SÖZ

İbrahim DEMİRCİ

Ebabel Yayınları şiir dizisinin 45. kitabı, Hicabi Kırlangıç'ın şiirlerinin toplandığı *3 Defter* oldu. *3 Defter*, 36 şiirden oluşan “Başiboş Kıtalar”, 29 şiirden oluşan “Düşte Yürüyen Derviş” ve 37 şiir içeren “Güllerin Adını Bir Sen Bilirsin” bölümlerine ayrılmış. *Düşte Yürüyen Derviş* 2004 yılında, *Güllerin Adını Bir Sen Bilirsin* 1993 yılında okuyucu karşısına kitap olarak çıkmıştı. Bu iki kitaba yeni şiirlerin eklenmesiyle oluşan 102 şiirlik toplama *3 Defter* adının verilmesi bana anlamlı göründü.

Hicabi Kırlangıç sanki defteri daha sıcak, daha içten, daha alçakgönüllü, daha kendine yakın buluyor; kitabın deftere oranla daha resmî, daha soğuk, daha iddialı olduğunu düşünerek -veya sanarak- resmîlikten, soğukluktan ve iddiadan uzak durmayı tercih ediyor. Bu tercihte geleneksel yaklaşım ve yöntemleri modern teknoloji-den üstün tutma eğilimi de saklı sanki. Bunu söylerken onun bir akademisyen olarak yayımına katıldığı fakülte dergisinin adını hatırlıyorum: *Nüsha*.

Kitabın ilk şiiri “Tevhid” mesnevi kafiyesi de denen düz uyakla kurulmuş dört beyitten ibaret. İlk beyit şöyle:

*dil kılıcını yaratıp kınına yerleştiren
rabbin adıyla gir söze gireceksen*

“Dil kılıcı” benzetmesi, bu benzetmenin “kın” ile genişletilip temsilî istiareye doğru genişletilmesi, Hicabi Kırlangıç'ın geleneksel edebiyatlarımızdan beslendiğini gösteren ilk ipucu olarak karşımıza çıkıyor.

Kelamın ve tasavvufun temel önermelerinden biri, aşağıdaki iki beyitte çağdaş psikolojinin verileriyle de kucaklaşıp kaynaşmış gibidir:

*çokluğumuz şahittir ki o birdir
ışığı çoğaltan pencerelerdir
bedenimizde köşe bucağın gezen ürperti
yer altından dışa vuran yeşerti*

Şair, mantıkla, nesnel gözlemler ve zihinsel çıkarımlarla ve sözü hiç uzatmadan ulaştığı sonucu, öznel bir yönelişle şöyle içselleştirir:

*sensin ruhumda esen rüzgâr
senden başka rüzgâr mı var*

Yazık ki günümüz okuyucularının çoğu, bu iki cümlede şairane bir abartı veya fantezi bulma tehlikesiyle yüz yüzedir. Tanrı'nın bir rüzgâra benzetilmesinden, hele Tanrı'dan başka rüzgârın olmadığı önermesinden rahatsız olacak dindarların çıkabileceğini de göz ardı etmemeliyiz. Bu, ülkemizin çok acı, acıklı ve acıtıcı gerçeğidir: Okullarımızda Farsça hâlâ ikinci yabancı dil olarak bile okutulmamaktadır!

“Rüzgâr” dediğimiz şeyin aslının “rûzgâr” olduğunu ve esen yelden ibaret olmadığını, “zaman” ve giderek “dehr” anlamına da geldiğini hatırlarsak bu hatırlayış bizi şu kudsî hadise götürecektir: “*Allahu Teâlâ buyurur ki: Âdem oğlu dehre sebb-ederek beni ezâlandırır. Halbuki ben dehr(in yaradamı)yım. Her emir benim elimdedir. Geceyi, gündüzü ben idare ederim.*” (Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi, c. 11, s. 180, DİB Y., Ankara, 1980). Görüldüğü gibi burada “Ben dehrim” cümlesi yorumlanarak tercüme edilmiştir. Bu hadis “izah” edilirken, sözün zahirine itibar eden bazı âlimlerin “Dehr”i Allah'ın esma-i hüsnasından saydıkları belirtilmektedir.

Şiirin son dizesinin bu bilgi ışığında okunması bu bilgiden yoksun olarak okunmasından kuşkusuz daha verimli olacaktır.

Hicabi Kırlangıç şiirinde İslam irfanının çeşitli görünüşlerinin yanı sıra kişisel gözlem ve deneyimlerinin yansımalarını da buluruz. “İsfahan'daki Şehitlik”, “Şiraz'da Şiir”, “Taştan Adamın Adamları”, “Birecik'te Şiir”, “Şiraz Baharı”, “Yeşilirmek”, “Süphan Dağı”, “Ayoluğu Yaylası”, “Anne” böyle şiirlerden.

Güllerin Adını Bir Sen Bilirsin bölümündeki şiirlerde Ömerosman'ın ve mehmedali'nin de karıştığı bir dostluk ve ülkü yolculuğunun pekâlâ bir romana kaynaklık edebilecek levhalarıyla karşılaşırız.

Hicabi Kırlangıç şiirinde ülkü, insanlık tarihinin ana izleklerinden biri olan Tanrı'ya inanış ve bağlanış ekseninde algılanmış ve içselleştirilmiştir. Nuh, tufan, İsa, Musa, Yusuf, Meryem, Mesih... bundan dolayı kolaylıkla ve herhangi bir yadırgama uyandırmaksızın şiirde yerlerini alırlar.

“Gazze'den Öz Yurduna Dönen Çocuk”, “Halep Kasidesi”, “Mısır”, Filistin için kaleme alınan “Saat”, “Ağlayan Çocuk Fotoğrafı: Bosna” gibi şiirler, bu çok yerli ve çok evrensel ülkünün propaganda, ajitasyon gibi ucuzluklara hiç ama hiç iltifat etmeyen içli, sahici, zaman zaman şakaya ve ironiye de göz kırpan güzel örnekleridir.

İroni demişken Hicabi Kırlangıç şiirinde karşımıza çıkan çok zarif ve incelikli siyasal eleştiri örneklerinin yergi edebiyatımızın düzeyini epeyce yükselttiğini söylemeliyim. “Kaside”, “Matmazel Demokrasi”, “Biz”, “Cumhuriyet Şiiri”, “Biz Ölüirken Sıra Sıra”, “Yürekte Kalmış Bir Şarkı”, “Sonuncu Şarkı” bu gözle okunmaya elverişli şiirler arasında sayılabilir.

Hicabi Kırlangıç'ın şiirlerinde, öteden beri şiirin vazgeçilmez temalarından olan aşk ve sevdâ ile de karşılaşırız elbette. Ancak onda sevgili, çoğu zaman ülke ve ülkü ile sarılmış, sarmalanmış gibidir. Kimi şiirleri okurken Alâettin Özdenören ve Cahit Zarifoğlu'nu hatırlamaktan kendimi alamadım. “Yürek Gazeli” ile Osman Sarı'ya, “İsyana Boyarım Gözlerimi” ile Akif İnan'a selam gönderildiğini düşündüm. “Leyla

İçre Leylasız” ve “Ayışığıyla Doluydu Yüzüm” şiirlerinde anılan Leyla’yı Fuzuli’nin Leyla’sıyla kardeş sayasım geldi.

Hicabi Kırlangıç şiirinin dikkati çeken özelliklerinden biri de, tarihsel, geleneksel, kültürel telmihlerin ve imaların yanında güncel göndermelere de yer vermesidir. Bugüne dek çeşitli kesimlerce kim bilir kaç kez kullanılmış olan “Bir ölür, bin diriliriz!” sloganına şairimizin verdiği karşılık çok hoştur:

Ben Bir Ölmem Bin Ölürüm
Ben bir ölmem bin ölürüm
Bin ölürüm seni ey güzel ölüm
Kanar gönüller ben bir ölmem
Döner döner ölürüm (s. 121)

Burada söylenen sözü bir çeşit “tepki” yahut “şaka” ile sınırlamak yanıltıcı olur. “Güzel ölüm” elbette Mustafa Miyasoğlu’nun aynı adlı romanını hatırlatabilir ama bununla yetinmemelisiniz. Çünkü Hicabi Kırlangıç, “Gidersin Ne Güzel” adlı şiirinde herkesin kolay kolay sindiremeyeceği bir ölüm güzellemesi yapmıştır:

gidersin ne güzel
bembeyaz giysin olur hiç giyilmemiş
yeşil örtüler örtünür, miskler sürünürsün
el sürülmemiş
gidersin ne güzel
servilerin iki metre altında
âlâsı vardır göğün
karişirsin yıldızlara
gidersin ne güzel
yıka aklını tereddüitten
tohum gibi karişır toprağa
filiz gibi fişkırırın yerden
gidersin ne güzel
adı güzel kendi güzel de gitti
öyleyse kim istemez
güzel ardınca gitmeyi?
(s. 14)

Kulağınızın dibine eğilerek fısıldar gibi söyleyen bu sesi dinlerken Yunus Emre’yi, onun “adı güzel, kendi güzel” dediği son elçiyi, kefene büründüğünü gördüğünüz nice sevgili insanı anabilirsiniz, gözleriniz yaşarabilir.

3 *Defter*, ancak birkaçına değinebildiğim çok sayıda güzellik içeriyor. Kitapta hiç kusur görmedim mi? Gördüm. Birinci defterin açılış sayfasındaki “Bajşıboş” talihsizliğini hiç önemsemedim. “Keşke” dediğim iki yer oldu:

1. Keşke şair, “sedeflere inci dölleyen nisan”ı “reçber” yerine (s. 51) “rençber”e benzetseydi!

2. Keşke “Ayoluğu yaylası” (s. 90) ile “Ay Oluğu” (s. 98) yazımında ayrılık olmasaydı!